

1

Hur skall namnet *Mongoliet* uttalas? — Det heter *Mongoliet* med betoning på *i*, men givetvis

mongól och *mongólisk*, med tonvikt på *o* i andra stavelsen. Också andra landsnamn på *-iet* får betoning på *i*, t. ex. *Algeriet*, *Tjeckoslovakiet*.

Ordslutet *-ien* i *Tjeckoslovakien* osv är däremot obetonat: *Tjeckoslovakien*. — Uttalet *Mongoliet* är felaktigt.

2

En frågeställare är förvånad över flertalsformen *reporter*, som Sv. Akademiens ordlista upptager jämte *reportrar* och den ursprungligen engelska formen *reporters*. Han undrar om formen *reporter* över huvud brukas som flertalsform. — Pluralis (flertal) *reporter* förekommer utan tvivel i rikssvenskt språkbruk, men formen *reportrar* är likaberättigad och är den normala i Finland.

3

Vilka verb kan brukas i samband med *avtal*, *fördrag* och *pakt*? — Frågeställaren avser de verb med betydelsen »ingå, sluta», som är brukliga jämte de nämnda orden. Vid *fördrag* an-

vändes *sluta*: *Fredsfördrag* har slutits mellan de krigförande parterna. Vid *avtal* och *pakt* finns flera möjligheter (liksom vid *överenskommelse*): *ingå en pakt* eller *en överenskommelse*, *Ryssland och Frankrike slöt ett avtal*, *avslöt en pakt*, *gjorde ett avtal*. Dessutom heter det: *De träffade avtal* eller *överenskommelse*.

4

Hur skall man förklara den grammatiska uppbyggnaden av uttryck som *Vad är det här för en sten?* *Vad har du gett dig in i för ett företag?* — Det bör analyseras så här: *vad för en sten*, *vad för ett företag* är frågande uttryck och brukas ju ibland just i denna form. *Vad för* är frågande uttryck, att jämföra med *vilken*. I ålderdomlig svenska förekommer *vad* ensamt i likartade uttryck, t. ex. i *Bergspredikan* (Matt. 5: 46): Om I älsken dem som älska eder, *vad lön kunnen I få därför?* Detta *vad* har alltså undanträngts av *vad för*. Omställningen av ordföljden till *vad är det här för...* beror på att man strävar till ett starkare framhävande av frågan.

5

En frågeställare undrar över två uttryck i ett radioreportage: *landets mesta allätare i fråga om musik* och *Hur upplever du musikens roll i den här utställningen?* — I den första satsen är *mesta* ett högmodernt, halvt slangartat ord, närmast motsvarande ett *främsta* eller *dylikt* i normalt språk. Jag tror att *mesta* i sådana fall är en tillfällig företeelse som kommer att försvinna. *Uppleva* i den andra satsen fattar jag som ett helt normalt ord.

6

Vad betyder ordet *dagsmeja*? — Ordets betydelse är »tö i sol-sken». Marsvädret karakteriseras av »dagsmeja och nattfrost», man kan säga att »dagsmejjan har tårt hårt på snötäcket». Det är ett gammalt svenskt ord *dagsmägin*, som betyder »dagens, dvs solens kraft». *Dagsmeja* förekommer ofta i väderleksrapporterna från Sverige och är ett exakt ord för företeelsen, vilket förtjänar att brukas även hos oss, i den mån det inte redan gör det.

7

Vad kommer det kända flygplatsnamnet *Arlanda* av? — Det är ett nyskapat namn, som dock har mycket gamla anor. När den nya storflygplatsen skulle döpas, kom ortnamnsexperterna i Upp-

sala fram med förslaget *Arlanda*. Platsen ligger i Ärlinghundra härad. Häradets namn betyder »Arlandsbornas hundare (dvs härad)». Av detta Arland skapades, i anknytning till Torslanda flygplats vid Göteborg, det nya och mycket internationellt klingande *Arlanda*.

CARL-ERIC THORS.